

UCHWAŁA Z DNIA 13 GRUDNIA 2000 R.

I KZP 43/2000

Zawarte w art. 278 § 5 k.k. sformułowanie „przepisy § 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio”, oznacza zastosowanie do wypadku kradzieży energii, wyłącznie znamion przestępstwa kradzieży i przewidzianych za to przestępstwo sankcji. Przepis art. 119 § 1 k.w., w którym przedmiot czynności wykonawczej określony został jako „cudza rzecz ruchoma”, nie ma zatem zastosowania do kradzieży energii.

Przewodniczący: sędzia SN J. Bratoszewski.

Sędziowie SN: W. Kozielowicz, E. Strużyna (sprawozdawca).

Prokurator Prokuratury Krajowej: R. Stefański.

Sąd Najwyższy w sprawie Jana W., po rozpoznaniu, przekazanego na podstawie art. 441 §1 k.p.k., przez Sąd Okręgowy w O., postanowieniem z dnia 17 sierpnia 2000 r., zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

Czy zawarty w przepisie art. 278 § 5 k.k. zwrot „stosuje się odpowiednio” należy rozumieć w ten sposób, że powyższy przepis ma zastosowanie jedynie do kradzieży energii o ustalonej wartości powyżej 250 zł?
uchwalił udzielić odpowiedzi jak wyżej.

UZASADNIENIE

Zagadnienie prawne przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia sformułowane zostało przez Sąd Okręgowy w O. w postępowaniu odwo-

ławczym, toczącym się z powodu zażalenia wniesionego przez prokuratora na postanowienie Sądu Rejonowego w O. o zwrocie sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia dochodzenia.

Sąd Rejonowy w O., postanowieniem wydanym na podstawie art. 345 § 1 k.p.k. przekazał sprawę prokuratorowi w celu usunięcia istotnych braków postępowania przygotowawczego, poprzez ustalenie i wskazanie wartości energii elektrycznej stanowiącej przedmiot czynu zakwalifikowanego w akcie oskarżenia jako występki określony w art. 278 § 5 k.k., polegającego na podłączeniu przez oskarżonego instalacji elektrycznej w mieszkaniu do instalacji klatki schodowej w piwnicy budynku i kradzieży energii elektrycznej o nieustalonej wartości.

Zdaniem Sądu Okręgowego okoliczności przytoczonego stanu faktycznego nasuwają wątpliwość, czy wypadki kradzieży energii elektrycznej o wartości nie przekraczającej 250,- złotych stanowią wykroczenie, czy przestępstwo określone w art. 278 §5 k.k.

Sąd Okręgowy dostrzega, że ustawodawca zastępując w kodeksie karnym z 1997 r. zwrot „mienie ruchome”, pojęciem „rzecz ruchoma” w rozumieniu przyjętym w prawie cywilnym (art. 45 k.c.), wprowadził równocześnie (w art. 278 § 5 k.k.) odrębne typy kradzieży cudzego mienia, tzn. karty do bankomatu oraz energii, do których pojęcia „rzeczy ruchomej” odnieść nie można. Ponieważ jednak, w przeciwieństwie do karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego, w przypadku kradzieży energii możliwe jest ustalenie wartości przedmiotu przestępstwa, pojawia się wątpliwość, czy zwrot nakazujący „odpowiednie stosowanie”, w przypadku kradzieży energii, przepisów o kradzieży „rzeczy ruchomej” - które wchodzi w grę gdy wartość przedmiotu kradzieży przekracza 250,- złotych - nie oznacza konieczności kwalifikowania wypadków kradzieży energii o wartości nie przekraczającej 250,- złotych jako wykroczenia.

Sąd przypomina, że w okresie bezpośrednio poprzedzającym wprowadzenie omawianej regulacji karnej, kradzież energii elektrycznej, niezależnie od jej wartości, stanowiła jedynie wykroczenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kodeks karny z 1997 r., oprócz typu podstawowego, określonego w art. 278 § 1, przewiduje w art. 278 § 5 odrębny typ kradzieży, którego przedmiotem jest energia oraz karta uprawniająca do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego.

Wprowadzona w określeniu typu podstawowego przestępstwa kradzieży zmiana terminologiczna, polegająca na zastąpieniu sformułowania „cudze mienie ruchome” pojęciem „cudza rzecz ruchoma”, spowodowała konieczność wyodrębnienia szczególnego typu kradzieży, której przedmiot obejmowany był dotychczas w praktyce sądowej i piśmiennictwie terminem „mienie ruchome”. Do pojęcia „mienie ruchome” zaliczano, oprócz rzeczy, także energię oraz inne przedmioty majątkowe, których wartość można było wyrazić w pieniądzu.

Przedmiotem bezpośredniego działania sprawcy przestępstwa kradzieży, określonego w art. 278 § 1 k.k., jest natomiast wyłącznie „rzecz ruchoma”, a więc zgodnie z definicją zawartą w art. 45 k.c. - przedmiot materialny, wyodrębniony, mogący samodzielnie występować w obrocie oraz przedstawiający wartość majątkową.

Odrębnie natomiast został określony przedmiot przestępstwa kradzieży w art. 278 § 5 k.k. Przedmiotem czynności wykonawczej typu przestępstwa kradzieży wyodrębnionego w art. 278 § 5 k.k., nie jest bowiem „rzecz ruchoma” w ujęciu prawa cywilnego, ale, w przypadku kradzieży energii, odpowiedni nośnik energii, podlegający pomiarowi zarówno co do ilości, jak i jakości.

Kradzież energii została wyodrębniona, „gdyż nie obejmuje jej nazwa >cudza rzecz ruchoma<”, jak wyjaśnia to uzasadnienie rządowego projektu kodeksu karnego (por. Nowe kodeksy karne z 1997 r. z uzasadnieniami, Warszawa 1997, s. 206).

Wyodrębniając szczególny typ przestępstwa, kryminalizującego kradzież energii (oraz karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego), ustawodawca, przez wprowadzenie do treści tego przepisu formuły odpowiedniego stosowania przepisów art. 278 § 1, 278 § 3 i 278 § 4, dokonał zabiegu redakcyjnego, mającego na celu skrócenie tekstu prawnego przepisu art. 278 § 5 k.k.

W piśmiennictwie zwraca się uwagę, że wprowadzenie do normy karnej formuły redakcyjnej „odpowiedniego stosowania” nie zawsze pozwala na precyzyjne ustalenie zakresu zastosowania przepisu, który uzupełniony został tą formułą, przez inne przepisy ustawy karnej (por. Z. Siwik, Systematyczny komentarz do ustawy karnej skarbowej. Część ogólna, Wrocław 1993, s. 58 i n.; M. Dąbrowska-Kardas i P. Kardas w: Kodeks karny. Część szczególna, pod red. A. Zolla, Komentarz do k.k., t. 3, 1999, s. 16).

W literaturze wymienia się trzy sposoby odpowiedniego stosowania przepisów, a mianowicie:

- stosowanie wymienionych przepisów wprost, bez jakichkolwiek zmian czy modyfikacji;
- z dokonaniem w ich brzmieniu zmian dostosowujących je do wypadków przewidzianych w przepisie zawierającym odesłanie; oraz
- sytuacje, w których wymienione, jako podlegające odpowiedniemu stosowaniu przepisy nie mogą być zastosowane (są bowiem albo bezprzedmiotowe albo sprzeczne).

Wprowadzenie do art. 278 § 5 k.k. sformułowania „przepisy § 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio” rzeczywiście nie ułatwia precyzyjnego ustalenia zakresu stosowania wymienionych przepisów

W przedmiotowej sprawie formuła odpowiedniego stosowania przepisów dotyczących podstawowego typu kradzieży do kradzieży energii elektrycznej polegać jednak winna na wykorzystaniu przepisów wymienionych w art. 287

§ 5, przez odpowiednią ich modyfikację, dostosowującą ich treść normatywną do szczególnych typów kradzieży wymienionych w cyt. przepisie.

Zawarty w art. 278 § 5 zwrot „przepisy § 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio”, oznacza zastosowanie znamion przestępstwa kradzieży i przewidzianych za to przestępstwo sankcji do wypadku kradzieży energii. Zastosowanie omawianej formuły wpływa zatem na opis czynu zabronionego polegającego na kradzieży energii w taki sposób, że w art. 278 § 1 zamiast określenia przedmiotu czynności wykonawczej jako „cudzej rzeczy ruchomej” wprowadza się przedmiot w postaci „energii”, natomiast pozostała treść przepisu nie ulega zmianie. Stosownym modyfikacjom, w przypadku kradzieży energii, podlegać winny także przepisy art. 278 § 3 i art. 278 § 4. Formuła odpowiedniego zastosowania oznacza tu możliwość zakwalifikowania czynu polegającego na kradzieży energii jako wypadku mniejszej wagi (§ 3), a także kryminalizację czynu polegającego na kradzieży energii na szkodę osoby najbliższej (§ 4).

Tego rodzaju poglądy wyrażone zresztą zostały w literaturze (M. Dąbrowska-Kardas i P. Kardas, op. cit. s.17-18).

Omawiana formuła nie stwarza natomiast podstawy do stosowania, w wypadku kradzieży energii o wartości nie przekraczającej 250,- złotych, przepisu art. 119 § 1 kodeksu wykroczeń. Przedmiotem czynności wykonawczej wykroczenia określonego w art. 119 § 1 k.w. jest bowiem wyłącznie „cudza rzecz ruchoma, jeżeli jej wartość nie przekracza 250,- złotych”. W Kodeksie wykroczeń brak odniesienia do tego rodzaju przedmiotu jak energia czy karta do bankomatu. Zakwalifikowanie kradzieży energii o wartości nie przekraczającej 250,- złotych, jako wykroczenia, wyłącza więc klauzula *lex specialis derogat legi generali*.

Przepis art. 119 § 1 k.w., w którym przedmiot czynności wykonawczej określony został odrębnie, nie ma zatem zastosowania do kradzieży energii.

Powyższe stanowisko jest zgodne z poglądami prezentowanymi w tej kwestii w piśmiennictwie (por. J. Wojciechowski, Kodeks wykroczeń. Komentarz. Orzecznictwo, Warszawa 1999, s. 165; B. Michalski, Przestępstwa przeciwko mieniu, Rozdział XXXV Kodeksu karnego. Komentarz, Warszawa 1999, s. 78; podobny wniosek nasuwają rozważania O. Górniok, odnoszące się do projektowanej nowelizacji Kodeksu wykroczeń, por. Zmiany dotyczące przestępstw przeciwko mieniu w: Nowa kodyfikacja karna, Kodeks karny, Krótkie komentarze, z. 7, wyd. Min. Spr., Warszawa, 1998, s. 55-56).

Nie bez znaczenia dla zajęcia stanowiska w omawianej sprawie, jest także argument podniesiony we wniosku Prokuratury Krajowej. Zdaniem Autora tego wniosku, nie może być mowy o tzw. przepołowieniu przestępstwa kradzieży energii, ze względu na fakt, iż ten sam przepis (art. 278 § 5 k.k.) kryminalizuje kradzież karty do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego, której wartość, jako przedmiotu przestępstwa kradzieży, nigdy nie przekroczy 250,- złotych. Gdyby zatem założyć, że omawiany przepis kryminalizuje jedynie kradzież energii, której wartość przekracza 250,- złotych, brak byłoby racjonalnych przesłanek do wprowadzenia do tego przepisu przedmiotu ochrony w postaci karty do bankomatu.

Z tych względów Sąd Najwyższy uchwalił jak na wstępie.